Parlem de salut

Text > Joan Miró Ametller
Il·lustració > Laura Reixach

Cada dia són més freqüents, a les publicacions de difusió general, notícies engrescadores i reportatges sobre els progressos de la medicina i les aplicacions farmacèutiques. Paral·lelament, veiem com s'incrementen les opinions negacionistes entorn de les mesures preventives. Cada vegada que em miro el braç esquerre hi veig la marca de la vacuna. La de la verola o pigota, quelcom que en les generacions posteriors a la dècada dels vuitanta del segle passat ja no detectaran. La vacuna de la verola va salvar moltes vides i va ser tan eficaç que la malaltia, després de milers d'anys d'infeccions, va desaparèixer, de manera que l'any 1980 es va considerar erradicada i es van destruir gairebé totes les mostres del virus que hi havia als laboratoris, encara que no a tots. Això no vol dir que si la malaltia es revifés fos impossible combatre-la. Vol dir que la cadena natural de transmissió d'humà a humà ha quedat escapçada.

Pot semblar que alliberar-se de la verola amb la vacuna va significar principalment evitar les morts que la malaltia provocava. La lectura de novel·listes del segle XIX, com ara Balzac, revela que les conseqüències de la malaltia no es limitaven a les defuncions. Els que superaven la malaltia quedaven marcats per les taques que arrossegaven la resta de la seva vida i això podia influir en les seves expectatives vitals i socials.

Epidèmies

La pesta negra, causada pel bacteri *Yersinia pestis*, ha assolat Europa diverses vegades amb l'episodi més conegut, el del segle XIV, en què va provocar la mort de la tercera part de la població europea. La pandèmia va ser el motiu de l'obra més coneguda de Boccaccio i d'algunes obres d'art, i l'origen de les extravagants disfresses dels metges. Aparentment, la població que va sobreviure va quedar sensibilitzada, de manera que els europeus descendents d'aquella població tenen una genètica que els defensa de la malaltia. Això, combinat amb una millora de la higiene pública, com ara assegurar que les fonts públiques no es contaminen amb les aigües del clavegueram i el fet de disposar d'aigua corrent sanitària, ha contribuït a reduir els perills de l'epidèmia. La malaltia no ha desaparegut del tot; va retornar a Europa, amb menys virulència, i encara reapareix de tant en tant a diversos llocs del món.

A. Manzoni va escriure un text situat en l'episodi de la pesta bubònica de 1630 a Milà, en què relata quelcom que ja havia passat abans i tornaria a passar després amb el còlera: s'atribuïa la malaltia a conjures i maniobres malèvoles de ciutadans malintencionats. Llavors ja s'escampaven notícies falses que costaven la vida a ciutadans, turmentats, jutjats i executats. No hem canviat gaire, en aquest aspecte. Ara, en el segle XXI, coincidint amb la darrera pandèmia experimentada, hem tornat a veure divulgar sense control acusacions falses i infundades contra veïns assenyalats sense motius prou racionalment justificats.

Remeis
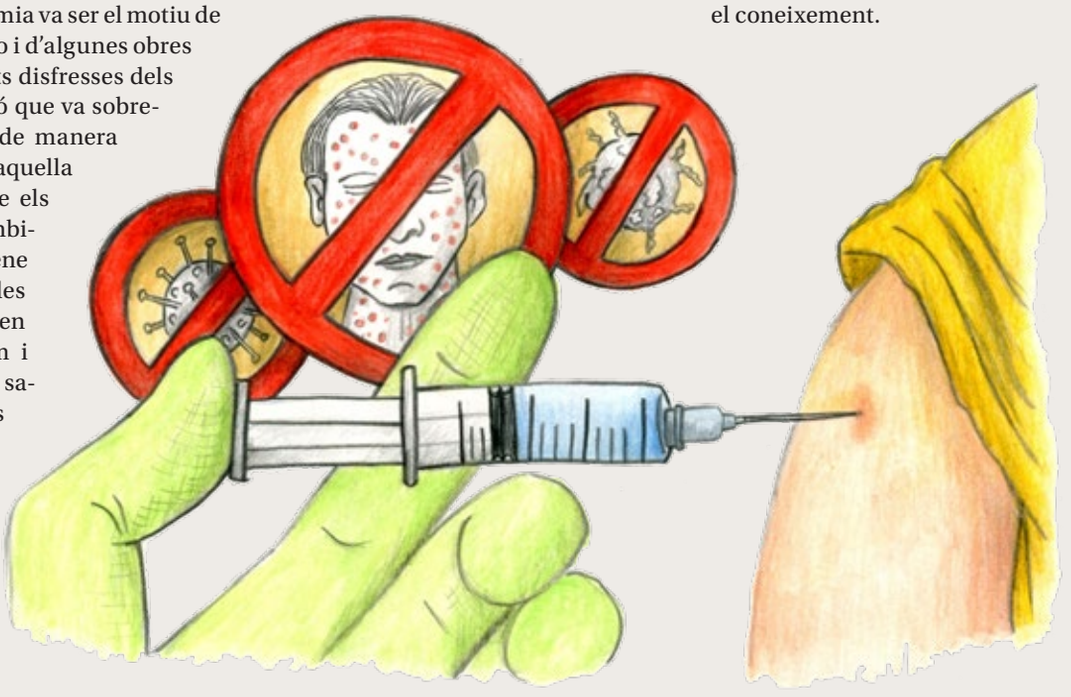
Tanmateix, el més interessant i esperançador és que també veiem proliferar notícies sobre grans novetats en el camp de la medicina, l'aparició de medicaments nous i la pràctica de metodologies noves. Els articles periodístics exposen el desenvolupament de la medicina immunitària; constantment es patenten fàrmacs que prometen ser molt beneficiosos. Es detecten nous indicis precursors de malalties que permetran intervenir abans per salvar vides o millorar remarcablement el benestar dels malalts. Sabem que s'implementen tractaments nous; ens parlen d'operacions dutes a terme amb la col·laboració de robots i a distància. Es desenvolupen anàlisis de dades més eficaces, efectuades amb l'ajut de la intel·ligència artificial. Apareixen propostes de grans inversions econòmiques en àmbits biomèdics... i, en el cas de Girona, es constitueix un prometedor conjunt d'innovació, recerca i aplicacions en el camp de la salut amb la participació de nombroses institucions compromeses amb la salut i el coneixement.